

Zoran Malenica

Profiliranje posebnih sociologija u okviru hrvatske sociologije

Sažetak (teze)

1. Nema sumnje da je u suvremenoj sociologijskoj znanosti u svijetu na djelu trend razvijanja posebnih socioloških disciplina koje se posvećuju istraživanju pojedinih segmenata društvenog života u modernim društvima. Taj trend je bitno povezan i s pitanjem odnosa sociologije i drugih društvenih znanosti (i ne samo njih !!?). Upravo se kroz razvoj i profiliranje posebnih sociologija nameće potreba korištenja spoznaja iz drugih društvenih znanosti (gospodarskih, pravnih, kulturoloških, politoloških, informacijskih ...) kako bi se došlo do dubljih i kompleksnijih spoznaja sociološke naravi o pojedinim aspektima društvenog realiteta (ova se orijentacija možda najbolje iskazuje u obimnom djelu MANUELA CASTELLSA: Informacijsko doba – ekonomija, društvo i kultura, I., II. i III., Golden marketing, Zagreb 2000., 2002. i 2003.).
2. Hrvatska sociologija je suočena s nekoliko bitnih ograničenja u pogledu ubrzanog razvoja posebnih sociologija. Iako ne možemo poreći da je i u razdoblju socijalizma bilo razvijeno nekoliko posebnih sociologija (ponajprije Sociologija religije, Sociologija omladine, Industrijska sociologija, Sociologija politike ...), političke promjene i ratna zbivanja 90-tih godina prošlog stoljeća usporile su taj pozitivan proces. Glavni razlozi su sljedeći: ograničen broj članova sociološke znanstvene zajednice u Hrvatskoj da bi mogli “pokrivati” sve veći broj posebnih sociologija koje su se u međuvremenu razvijale u svijetu (Sociologija devijantnosti, Sociologija masovnih komunikacija, Sociologija siromaštva, Sociologija prava, Sociologija uprave, Sociologija umjetnosti, Sociologija političkih stranaka...); usporavanje normalne reprodukcije sociologa; smanjivanje financijskih sredstava za sprovođenje iskustvenih istraživanja sociološke naravi (iako su duboke i dinamične društvene i političke promjene, koje su se zbivale u to vrijeme, upravo vapile za takvim istraživanjima); nepostojanje suvislog plana i strategije o razvoju hrvatske sociologije upravo u situaciji nedostatka bitnih resursa za njen djelotvoran razvoj (za to dio odgovornosti snosi i HRVATSKO SOCIOLOŠKO DRUŠTVO, ali i sveučilišta i fakulteti, kao i nadležno MINISTARSTVO ZNANOSTI, OBRAZOVANJA I SPORTA).
3. U sljedećem razdoblju bi trebalo poduzeti nekoliko koordiniranih aktivnosti kako bi se osigurao uspješniji razvoj naše sociologije u idućim godinama. Prije svega, trebalo bi osigurati da se iz kvote novih radnih mjesta u visokom obrazovanju (fakulteti) i znanosti (instituti) / nadležno Ministarstvo je najavilo financiranje 400 novih radnih mjesta /, što je moguće više osigura za sociologiju tim više što je u raspodjeli ranijih kvota novih radnih mjesta sociologija loše prošla. To znači da bi na nizu fakulteta, na kojima se predaju posebne sociologije, trebalo izabrati nastavnike i suradnike u stalnom radnom odnosu koji bi zamijenili sociologe u honorarnom radnom odnosu (nerijetko se događalo da te predmete predaju predavači koji su u profesionalnom smislu imali malo veze sa sadržajima predmeta koje su predavali). Isto tako bi trebalo kadrovski ojačati postojeća dva instituta koja se pretežno bave sociološkim istraživanjima (Institut za društvena istraživanja /IDIS/ i . Na drugom mjestu, trebalo bi iskoristiti činjenicu da je

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta početkom 2006. godine raspisalo novi natječaj za znanstvene projekte koji bi se trebali realizirati u iduće 2 – 5 godina. Prema našem sudu, sociološka znanstvena zajednica bi se na tom natječaju trebala pojaviti sa 5 – 8 velikih projekata koji bi uključivali i iskustveno istraživanje nekih bitnih područja društvenog života (promjene u obitelji, promjene u odnosima moći u radnim organizacijama, bitne promjene u stratifikaciji hrvatskog društva do kojih je došlo u posljednjih desetak godina, propitivanje “moralne anomalije” u hrvatskom društvu, ispitivanje realne moći i utjecaja religijskih organizacija / posebno Katoličke crkve / itd.). Ta bi istraživanja i njihovi rezultati pripomogli edukaciji mladih sociologa kao i (teorijskom) razvoju već postojećih, ali i novih posebnih sociologija koje kod nas, iz razloga koji su ranije bili spomenuti, nisu uopće ili nisu dovoljno razvijene.

4. U cilju uspješnijeg razvoja naše sociologije u cjelini, kao i posebnih sociologija, bilo bi poželjno unijeti više reda i sistematičnosti u odabiru najvrijednijih socioloških knjiga iz svjetske sociološke literature za prevođenje na hrvatski jezik. Izborom najboljih knjiga, studija i udžbenika iz područja pojedinih posebnih sociologija znatno bi se doprinijelo i njihovom bržem razvoju i kod nas. Osim toga, ne treba naglašavati da bi bilo poželjno da se osiguraju daleko veća financijska sredstva za prevođenje većeg broj takvih knjiga nego što je to bilo posljednjih godina.